

TARTU MAAKOHUS

Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 29.10.2019 nr 8-1/6087

Meie 12.11.2019 nr 10-3/19/1139-2

Tartu Maakohtu arvamus pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta

Justiitsministeerium soovis kohtute arvamust ja kooskõlastust pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta. Tartu Maakohtu seisukoha koostamiseks paluti kohtunikel ja kohtujuristidel esitada kirjalik arvamus.

Esitatud arvamused on teemade kaupa grupeeritud. Kokkuvõtvalt tundub, et mitmete muudatuste vajalikkust oleks veel vaja täiendavalt kaaluda ning vajadusel regulatsiooni täpsustada, et muudatuste sisu ja vajalikkus oleksid veelgi selgemad.

Üldisemad arvamused:

- 1) Leiti, et üldisemas plaanis võib enamike muudatustega nõus olla. Kuid mitmeid muudatustega taotletud eesmärgid on võimalik saavutada ka olemasoleva süsteemi raames, nt tõhustades VÕS-i kaudu juhatuse liikmete/nõukogu vastutust, eelkõige pankrotiavalduse hilinenud esitamisel, tagasivõitmisel, juhtimisvigade tõlgendamisel.
- 2) Eelnõu seletuskiri on ebaühtlane: mõne sätte puhul on kommentaarid äärmiselt pikad ja põhjalikud (käsitletakse mitme välisriikide õigust, Euroopa õigust ja uuringuid), samas kui mõne teise sätte puhul mingit põhjendust ega analüüsi ei esitata ja kogu seletus piirdub muudatuse lahti kirjutamisega.
- 3) Erinevatest riikidest eklektiliselt üksikute eeskujude ülevõtmine ei anna soovitud tulemust ilma konkreetse riigi üldise tsiviilõiguse tausta tervikuna tundmata, sh oleks vajalik ka kohtupraktika ülevõtmine, mis ei ole aga reaalne.
- 4) Mõned generaalsed muudatused, mida eelnõu sisaldab (maksejõuetuse teenistus, allutatud laenude süsteem) on igati tervitatavad ja nende regulatsioon piisav, et igapäevatoos neid muudatusi suuremate probleemideta rakendada.

Maksejõuetuse teenistus:

- 1) Ei ole põhjendatud uue nn pankrotiombudsmani või sellelaadse instituudi loomine, see hägustaks vastutust, tekiks tarbetu kulu maksumaksjale, ei annaks menetlusele midagi uut põhimõtteliselt juurde.
- 2) Kohtuvälise ombudsmani struktuuri tekitamisega oleks samuti üsna reaalne oht poliitilisteks survemeetoditeks võlgnike vastu.
- 3) Segaseks ja arusaamatuks jäävad osad maksejõuetuse teenistuse loomise eesmärgid, näiteks „Maksejõuetuse teenistus teostaks pankrotivõlgniku tegevuse üle riiklikku järelevalvet, kui on kahtlus, et võlgnik on maksejõuetuse tekitamisel käitunud

õigusvastaselt ja sellisel käitumisel on avalik mõju“. Väga üldised kriteeriumid, ei selgu, kes, miks ja millistel alustel nende üle otsustab ning millised on selle ametiasutuse eesmärk ja vajadus. Pätevus peaks olema selgepiirilise ja läbipaistva.

- 4) Samuti tekib küsimus, kas loodav teenistus ei kujuta endast ohtu kohtute sõltumatusele, kuna see asutus täidab ka järelevalvefunktsiooni. Teenistus teostaks justkui ka järelevalvet kohtu tegevuse üle, mis ei ole aga ilmselt seadusemuudatuse mõte ja eesmärk. Seletuskiri ei tee ka asja täiesti selgeks. Kui selline instituut tõepoolest alles jääb, peaks olema palju täpsemini ja konkreetsemalt reguleeritud ning ka seletuskirja tuleks täiendada.
- 5) Välja toodud ülesandeid – algatada vajadusel ärikeelu kohaldamine võlgniku osas või esitada kuriteoteade prokuratuuri – võib täita ka kohus, selleks pole vaja eraldi teenistust. Samuti nt tagasivõitmise võimaluste tuvastamine peaks olema esmalt hagi esitamise staadiumis halduri ja võlausaldajate otsustada ning hiljem kohtumenetluses lõplikult kohtu otsustada.
- 6) Selleks, et loodavast asutusest ka märkimisväärset kasu oleks, peaks kontrollitama väga arvukalt pankrotimenetlusi, mis nõuab suurt hulka inimressurssi. Üksnes juhatajast ja kahest ametnikust jääb vast väheks. Kas sellise ressursi kaasamiseks on olemas rahalised ja muud vahendid ning ka pädevad inimesed, keda tööle võtta?
- 7) Segaseks jääb muudatuste § 192⁴. Pankrotimenetluse läbiviimise algatamine avaliku uurimisena. Lõigetest 1-4 nähtub, et seda, kas pankrotimenetluse läbiviimine algatada avaliku uurimisena või mitte, pörgatakse korduvalt kohtu ja loodava maksejõuetuse teenistuse vahel edasi-tagasi. Kõigepealt teeb kohus ettepaneku (lg 1), siis teeb teenistus avalduse (lg 2), mille kohus kas rahuldab (lg 3) või rahuldamata jätab (lg 4). Arusaamatuks jääb, miks ei võiks kohus ise vajadusel selle üle otsustada ning seeläbi hoida kokku nii aega kui ka ressursi. Pankrotimenetlus on olemuselt kiire menetlus ning selline edasi-tagasi pörgatamine tundub tarbetu ajakuluna.
- 8) § 30- kui viiakse sisse lg.5, on vaja ette näha abinõud, mille abil vältida, et keegi võlausaldajatest ei teegi § 30 lg.1 makset. Kui on ette näha, et pankrotimenetlus viiakse vajadusel läbi avaliku uurimisena läbi nagunii, siis ju § 30 lg.1 makseid ei hakatagi tegema. § 192⁴ näeb ju ette, et kohus teebki (peab tegema) sellise ettepaneku.
- 9) Kõigi pankrotimenetluse osaliste kaebeõiguse äärmiselt ulatuslik piiramine avaliku uurimisena läbiviidavas menetluses (§ 192⁵) tundub ebaõiglane ja ebamõistlik. Võlgniku kaebeõiguse piiramisest võib veel aru saada, kuid on ebaselge, millistel motiividel piiratakse võlausaldaja kaebeõigust nii ulatuslikult.
- 10) Vastupidiselt leiti ka, et mõned muudatused, sh maksejõuetuse teenistuse loomine, on igati tervitatavad ja nende regulatsioon piisav, et igapäevatoos neid muudatusi suuremate probleemideta rakendada.

Kohtute töökorraldus ja kohtualluvus

- 1) Spetsialiseerumist peetakse põhimõtteliselt vajalikuks. Kuid käesolevalt on selleks vajalike kohtunike leidmisega probleeme. Hetkel ei ole teada, et kellelgi maakohtu kohtunikest oleks huvi üksnes pankrotile spetsialiseeruda ning asjade koondumisel ühte kohtusse (n Tartu Maakohus), peaksid sellest tulenevalt asjade hulgast pankrotiasju menetlema kõik kohtunikud. Oluline oleks enne maksejõuetuskeskuste loomist selgitada välja, kas on üldse kohtunikke ja kohtujuriste, kes on huvitatud kas ainult või peamiselt maksejõuetuse asjadele spetsialiseerumisest ning kui lihtne on tulevikus vabanevatele kohtadele on uusi kohtunikke ja muid ametnikke leida. Võib-olla oleks otstarbekam jääda sellise süsteemi juurde nagu Tartus praegu on, et pankrotiasju teevad mõned piirkonna kohtunikud (mitte kõik) ning pankrotiasjadega tegelevad kohtunikud lahendavad lisaks ka mingit muud liiki asju.

- 2) Spetsialiseerumine aitaks kindlasti kaasa ühtlasema kohtupraktika tekkele. Maksejõuetusõigus on spetsiifiline mahukas valdkond ja äärmiselt vajalik on hoida end pidevalt kursis kõikide seadusemuudatustega ning regulaarselt muutuvate määradega. Valdkonnale spetsialiseerunud isik, kes end tehniliste küsimustega jooksvalt kursis hoiab, lahendab vastavaid küsimusi oluliselt kiiremini, kui isik, kes igapäevaselt sellega ei pruugi tegeleda.

Kui aga kavatakse suurendada ühe kohtu koormust, siis peaks vastavalt suurendama ka asjaga tegelevate kohtunike ja kohtujuristide arvu. Lisaks eelnõu muid muudatusi silmas pidades kohtu järelevalvekohustus üldjoontes laieneb (nt nõuete kaitsmise kord). Kui kohtul puudub inimressurss seaduse nõuete täitmiseks, siis ei ole sellest muudatusest reaalselt kasu.

- 3) Märjiti ka, et kohtualluvusega seonduvatest probleemidest ülesaamisel ei ole suuri takistusi ka muus osas eelnõu rakendamiseks. Pankrotiseaduse § 4 lg 2 osas kavandatav kohtualluvuse muudatus toetab alternatiiv II ja alternatiiv III abil: Füüsilise isikust võlgniku pankrotiavaldu esitatakse kohtule võlgniku üldise kohtualluvuse järgi, kuid juriidilise isiku suhtes Tartusse või Harju.
- 4) Füüsilisest isikutest võlgnike puhul on oluline vahetu kontakt, eelkõige kohustustest vabastamise menetluses, kus värske Riigikohtu praktika kohaselt on kohtu järelevalvekohustus äärmiselt lai ning kohus peab võlgnikule detailselt ja pidevalt selgitama tema kohustusi. Tartust kaugel elavate võlgnike puhul tuleb kas kohtunikul sõita isiklikult kohale kaugematesse piirkondadesse (mis suurendab märgatavalt kohtuniku töökoormust) või teha istungeid videosilla teel, mis ei pruugi aga tagada sama kvaliteeti, mis vahetu kogemus. Ilmselt eelistaks ka suur osa füüsilisest isikust pankrotivõlgnikke pigem suhelda kohtunikuga, keda nad päriselt näevad ega usalda niipalju kaasaegseid infotehnoloogialahendusi.
- 5) Sarnaseid küsimusi tekitasid ka võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse muutmise sätted: § 9 kohtualluvus. Toodi välja, et seletuskirjas ei nähtu selle kohtualluvuse muutmise kohta statistilist põhjendust. See on Tartu Maakohtule küll väga suur ümberkorraldus (varem oleme arutanud ju pankrotiasjade kohtualluvuse muutmist, kuid võlgade ümberkujundamise asjade kohtualluvuse muutmist mitte). Võlgade ümberkujundamise menetlusi on palju ning need kestavad suhteliselt kaua. Üks kohtunik avaldas, et tema oma praktikas kohtub iga võlgade ümberkujundamise menetluse võlgnikuga kohtusaalis vähemalt ühe korra. Kohtla-Järvel või Lihulas asuva võlgnikuga ei ole ilmselt väga lihtne kohtuistungit pidada. Videokonverents ei aita alati, s.t. see vorm lihtsalt ei pruugi sobida.

Füüsilised isikud:

- 1) Füüsiliste isikute kohustustest vabastamise menetluse tähtaeg peaks olema oluliselt lühem (max 2-3 aastat, sõltuvalt võlgade kogusummast ja struktuurist), lihtsam ja samas rohkem võlausaldajate kontrolli all.
- 2) EI tohiks olla edukas läbida seda menetlust 0-ringiga, so makseid tegemata. Alati saab maksta kasvõi 10-20 euro kaupa hea tahte märgiks.
- 3) Võlgade ümberkujundamine (VÕVS) on sageli parem lahendus, kuid kohtul puudub õigus menetluse liiki määrata. Nn tavatarbija koguvõlgade juures kuni ca 15-20 tuhat eurot suudaks tavaline mõistlik võlgnik tasuda ka VÕVS menetluses teatud osa oma võlgadest, kuid jääks ära pankrotimenetluse piirangud.
- 4) Lisaks olemasolevatele vabastamise välistustele (elatis, kahjud) peaks sinna kuuluma ka kriminaalmenetlusest tulenevad menetluskulud. See oleks vajalik vangide tühjade menetluste tõrjumiseks.

- 5) Korduvalt toodi välja, et tervitav ning kohtule ja kogu menetlusele abiks edasiliikumisel on füüsilisest isikust võlgnike pankrotimenetlustes usaldusisikule tasu maksmise võimaluse tekkimine. Selle võimaluse puudumine seni ähvardab viia kogu kohustustest vabastamise süsteemi lagunemiseni. See peaks aitama muuta praeguseks välja kujunenud olukorda, kus võlgniku ja usaldusisiku kokkulangemine on sisuliselt reegel. Nii saaks määrata usaldusisikuks nn kõrvalise isiku. Menetlusabi andmise võimalus on eriti vajalik olukorras, kus võlgnikul tegelikult puuduvad oskused ja teadmised usaldusisiku kohustuste täitmiseks (nt puudulik keeliskus, oskamatus väljamaksete suurusi arvestada jne), mis omakorda on oluliselt suurendanud kohtute järelevalve tegevusi.
- 6) Samuti võiks seadusandja kaaluda ka lihtsustatud korras kohustustest vabastamise võimalust, kui võlgnikul on tuvastatud püsivalt (või vähemalt 3-aastase kestusega) täielikult puuduv töövõime. Selliste võlgike suhtes kohustustest vabastamise menetluse läbi viimisel pole erilist mõtet, sest reeglina jääb nende sissetulek alla mittearestitavat tulu ja mingeid kinnipidamisi võlausaldajatele ei ole nagunii võimalik teha. Nendelt ei saa nõuda ka § 173 lg 1 kohustuse, mis peaks olema selle menetluse peamine kohustus, täitmist.
- 7) Korduvalt toodi välja, et on väga tervitav, et pärandvara pankrotimenetlus, võlgniku surm pankrotimenetluse ajal ja võlgniku surm võlgniku kohustustest vabastamise menetluse ajal saab eraldi reguleeritud.

Halduri ja ajutise halduri tasustamise süsteemi muutmine

- 1) On piisavalt detailselt eelnõus reguleeritud ning võimalik rakendada. Valdkonna eest vastutava ministri määrus, mis hakkab kehtestama detailsemat korda peks samuti olema selge, lihtne ja arusaadav.
- 2) § 23- toetatakse ajutise halduri tasu määra muutmist sellisel viisil, samuti asjaolu, et tasu sisaldab ka kulusid.
- 3) Jääb ebaselgeks, kas toimingutasude näidist iga aasta kehtiva kuupalga alammäära alusel hakkab näidisenäi igal aastal arvutama maksejõuetuse teenistus ja see ka avaldatakse kusagil või on see iga pankrotihalduri/kohtuniku enda ülesanne?
- 4) Eelnõuga nähakse ette võrdlusmäärad, mida kohus peab haldurile tasu määramisel arvesse võtma. Eelnõust ei nähtu, et iga tasuvahemiku eest arvatud tasud tuleb liita. Seda võib välja lugeda eelnõu seletuskirjast. Selguse huvides võiks iga tasuvahemiku eest arvatud tasude liitmine ka seaduses kirjas olla.
- 5) Eelnõu § 66¹ näeb ette, et haldur esitab kohtule koos lõpparuande või muu menetlust lõpetava aruandega taotluse tasu ja nende kulude kindlaksmääramiseks, mille kinnitamist ei ole kohus /.../ veel otsustanud. Eelnõu § 66 lg 3 viimase lause kohaselt lahendab kohus tasu taotluse määruusega 30 päeva jooksul taotluse saamisest. Kuidas suhestub eelmainitud 30 päevane tähtaeg lõpparuande kinnitamise tähtaegadega – haldur avaldab teate lõpparuande kohta AT-s ja seejärel on võlausaldajatel 10 päeva aega vastuväiteid esitada, mille järel teeb kohus omakorda 10 päeva jooksul määruuse lõpparuande kinnitamise/mittekinnitamise kohta. See teeb kokku 20 päeva. On teoreetiliselt võimalik, et kohus kinnitab kõigepealt lõpparuande (sest selleks on vähem aega) ja alles siis halduri tasu (sest selleks on rohkem aega).
- 6) Eelnõus on muudetud (ajutise) halduri tasu riigi vahenditest hüvitamise aluseid. Samas on näiteks § 23 lg 4 puhul ebaselge, kas tasu määramisel tuleks lähtuda kuupalga alammäärast, mis kehtis halduri määramise ajal või tasu määramise ajal (see puudutab menetlusi, mis algatatakse aasta lõpus, kuid tasu määratakse uuel aastal ja siis on kuuplaga alammäär muutunud- tavaliselt suurenenud). Leian, et sätet tuleks siin täpsustada ajamääratlusega.

Sama küsimus tekib ka § 65 lg 113 kohaldamisel: mis aja palga alammäärast lähtuda: menetluse algusest lõpparuande kinnitamise ja tasu määramiseni võib minna üle aasta.

- 7) Eelnõust ja seletuskirjast ei selgu ka täpselt tunni- ja toimingutasu omavaheline suhe. Vastavalt § 652 lg 3 arvestatakse ka sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud toimingute puhul töötundide arvu ja tunnitasega. Seega on ebaselge, mille kohaselt erinevad lõikes 1 nimetatud toimingud, mille eest maskatakse ka aega ja tunnitase arvestades, tavalise tööaja arvestusest.
- 8) Ajaarvestusele üleminekut tuleb aga tunnustada, sest käesolevalt on halduritele tasu määramisel keerukas hinnata tehtud töö mahtu (§ 65 lg 2).

Pankrotimenetluse kulud

- 1) Avaldati kartust, et § 11 lg.1² rakendamine toob sisuliselt kaasa kaasuva pankrotimenetluse. Tundub, et siin tuleb menetleda pankrotiavalduse esitamiseks kohustatud isiku pankrotiasja. Jälle lisandub kohtumenetluse maht. Põhjustatud on kohustatud isiku vastutuse suurendamine, kuna praegu on see ainult sõnades kohustus, vastutuse realiseerimiseks üldjuhul hoobasid ei ole. Samas välja pakutud lahendus sõnastab üksnes eesmärgi, aga ei ole selge, kuidas see peaks menetluses toimuma. Kas see peaks olema eraldi hagita menetlus (mille raames hakkab kohustatud isik tõendama, et ta ei ole pankrotiavalduse esitamise kohustust rikkunud)? Samuti tõusetub küsimus sellest, kuidas saab isik tõendada negatiivset asjaolu (et ta ei ole oma kohustusi rikkunud)? Kui selline kohustus sisse viia, siis pigem panna isikule kohustus tõendada, et ta on oma kohustusi piisava hoolega vms standardile vastavalt täitnud.
- 2) § 30- kui viiakse sisse lg.5, on vaja ette näha abinõud, mille abil vältida, et keegi võlausaldajatest ei teegi § 30 lg.1 makset. Kui on ette näha, et pankrotimenetlus viiakse vajadusel läbi avaliku uurimisena läbi nagunii, siis ju võib juhtuda § 30 lg.1 makseid ei hakatagi tegema. § 192⁴ näeb ju ette, et kohus teebki (peab tegema) sellise ettepaneku.
- 3) Kas eelnõu § 30 lg 3 esitatavalt nõudelt peab võlausaldaja tasuma riigilõivu? Eelnõu seletuskirja lk 217 võiks sellise kohustuse välja lugeda. Seda tuleks selgemalt täpsustada.
- 4) Seoses muudatustega deposiiti makstud pankrotimenetluse kulude hüvitamise nõude menetlusega (eelkõige § 11 lg 11, § 30 lg 3), on ebaselge, kas nimetatud avaldusi menetletakse juba menetluses oleva pankrotiasja raames (sellele viitab näiteks § 30 lg 31 sõnastus) või tuleks nimetatud avaldust menetleda eraldi hagita asjana (seletuskirja kohaselt). Praegu on kohtutes valdavalt olukord, kus sama kohtunik menetleb pankrotiasja avalduse saamisest kuni pankroti lõpetamiseni ja jätkumenetlusena ka kohustusest vabastamise menetlust. Erandiks on pankrotimenetlusest välja kasvanud hagimenetlused (nt tagasivõitme ja nõuete tunnustamine), mida jagatakse teisele kohtunikele vastavalt sellele, kuidas kohtu tööjaotusplaani ette näeb. Eelnõu teksti kohaselt peaks pankrotiasja menetlev kohtunik lahendama ka eelviidatud hüvitamise avalduse ja see oleks mõistlik ja ökonoomne. Eelnõu seletuskirjas käsitletakse aga nimetatud avaldusi iseseisvate kohtuasjadena: näiteks on analüüsitud seda, miks avaldust tuleks menetleda hagita ajana ja ka avalduselt tasutava riigilõivu suurust (seletuskirja lk 67). Seda tuleks rohkem läbi mõelda ning ka seaduses ja seletuskirjas vastavalt täpsustada.

Võlausaldajate nimekiri

- 1) Eelnõu seletuskirja lk 216 kohaselt peab haldur võlausaldajate nimekirja kinnitamise avalduse esitamisel tasuma riigilõivu 15 eurot nimekirja kohta. Võlausaldajate nimekirja esitamine kohtule kinnitamiseks sisuliselt asendab jaotusettepaneku kohtule kinnitamiseks esitamise, mille eest seni ei ole tulnud riigilõivu tasuda. Füüsilise isiku pankrotimenetluses esineb sageli olukord, kus igasugune pankrotivara puudub. Kuidas siis riigilõivu tasuda? Tõenäoliselt ei ole riigilõiv selline kulu, mille katab kunagi tulevikus määratav halduri tasu.

Võlausaldajate nimekirja kohtule kinnitamiseks esitamine ei tohiks olla takistatud seetõttu, et pankrotivaras puuduvad vahendid riigilõivu tasumiseks. Pankrotimenetlus võib pikeneda seetõttu, et haldur ootab, et pankrotivarasse laekuks raha riigilõivu tasumiseks. Füüsiliste isikute puhul aga ei pruugigi laekuda.

- 2) Eelnõu § 100² lg 4 näeb ette, et võlausaldajate nimekirjale lisatakse kõik esitatud /.../ avaldused. Kas silmas on peetud ka võlausaldajate nõudeavaldusi koos lisadega? Kui „Jah“, siis suureneb (paber)toimiku maht märkimisväärselt.
- 3) Teise arvamuse kohaselt võlausaldajate nimekirja esitamisel kohtule (§ 100² lg 4) tuleks lisada, et koos nimekirjaga esitatakse ka kõik tõendid. Kehtiva (mis ilmselt ei muutu) PankrS § 94 lg 1 kohaselt tuleb nõudeavaldusele lisada ka nõuet tõendavad dokumendid ja eelduslikult peaks haldur võlausaldajalt nõude kohta enne kohtule nimekirja esitamist tõendeid küsima, kui need puuduvad. Seega oleks kohane, et kogutud tõendid esitatakse koos nimekirjaga kohtule.
- 4) § 100³ võlausaldajate nimekirja kinnitamine. Arusaamatu on selle § lg 8, mille kohaselt võlausaldajate nimekirja kinnitamine allub pankrotiasja läbivaatavale kohtule. Kas eelnõus peetakse silmas, et see on eraldi hagita menetlus? Selle kohta ei leia ka seletuskirjas selgitusi. Võlausaldajate nimekirja kinnitamine peaks kuuluma ju sellesama pankrotiasja raamesse ja sama pankrotiasja läbivaatava kohtuniku ülesannete hulka. Või ei ole see nii? Milleks see lg 8? Arusaamatuks jääb, kas nõuete kaitsmiseks plaanitakse luua uus menetlus pankrotimenetluse sees.
- 5) Sama ebaselgus menetluse viisi osas on ka § 100³ puhul: kas võlausaldajate nimekirja kinnitamine toimub juba menetluses oleva pankrotimenetluse raames või on see uus asi (vt seletuskirja lk 124 kolm esimest lõiku). Segadust süvendab § 100³ lg 8- on see üldse vajalik säte?
- 6) Segaseks jääb, mis saab nendest nõuetest, mille tunnustamiseks oleks vaja pidada maha mahukas kohtuvaidlus. Nt kui nõue tuleb suulisest lepingust ning selle tõendamiseks oleks vaja üle kuulata hulk tunnistajaid. Kellele, kuidas, millise aja jooksul ja millise protseduuri kaudu peab võlausaldaja omal sellise nõude olemasolu tõendamata?
- 7) Kahtlusi tekitab on § 100³ lg 1 sätestatud tähtaeg kohtule: 30 päeva. Nimetatud tähtaja panemine toob kaas olukorra, kus pankrotiasjadele spetsialiseerunud kohtunikul puudub sisuliselt õigus võtta kogu oma puhkus (põhipuhkus 35 päeva, võimalikud lisapuhkused) välja ühekorraga. Lähtudes §-des 100¹-100² sätestatud kõikuvatest tähtaegadest, mis on antud halduritele oma toimingute tegemiseks (15-30 päeva, mis on iseenesest kohane regulatsioon), ei saa kohtunik nimekirja kohtusse jõudmise aega ka ette planeerida või ennustada. Lisaks on võimalik, et kohtunik peab suhtlema võlausaldajatega ja juhtima nende tähelepanu oma nõude täiendava tõendamise vajadusele- ka see võtab aega. Seega peaks kaaluma lõike 1 määratud tähtaja pikendamist.

Muid konkreetseid üksikküsimusi puudutavad mõtted

- 1) § 106 lg 4 puudutab vaidlust nõuete tunnustamise üle, kuid selles ei ole tähtaega. Mujalt ei oska ka seda tähtaega leida. Leiti, et tähtaega ei tohiks jätta määramata ja tehti ettepaneku täiendada lg 4 esimest lauset tähtajaga üks kuu arvates võlausaldajate nimekirja kinnitamisest.
- 2) Samuti toodi välja, et § 106 lg 4 osas on seletuskiri jällegi üsna lühike ja süvendab segadust menetluse viisi osas. Kuigi seekord tuleneb seaduse tekstist, et lg 2 sätestatud avaldus on eraldi uus asi, pole seletuskirjas selle kohta eriti midagi selgitatud (ka mitte seda, millises summas tuleks tasuda riigilõivu).
- 3) Jääb ebaselgeks, kas nõuete esitamise tähtaja pikendamine nelja kuuni tuleb ära otsustada juba pankrotimääruses?

- 4) Üks arvamuse esitaja märkis, et § 192-1 lg.1: minu arvates on siin üks koma liigne ja see muudab sätte sisu. Liigne koma on arvamuse esitaja arvates lg.-s 1 sõna „suurendamisel“ järel. Selle koma olemasolust või ärajätmisest muutub sätte mõte.
- 5) Seoses avalik-õiguslike nõuete üle peetavate võimalike vaidluste andmisega maakohtu pädevusse (võlausaldajate nimekirja kinnitamine), vajavad maakohtute kohtunikud kindlasti täiendavaid koolitusi seoses avalik-õiguslike nõuete eripäradega (maksuõigus, muud riiginõuded jne). Kui seadus jõustuks 01.01.2021, on koolituste korraldamisega kiire, sest 2020.a koolituskavas pole nimetatud vajadust arvestatud.
- 6) Üldse on suur muudatus nõuete kaitsmises, mis on kohtu poolt vaadatuna väga suure koormuse lisandumine. Iseenesest on kavandatud regulatsioon üsna detailne ja minu hinnangul võimaldab seda muudatust teostada. Aga veelkord: väga suure koormuse lisandumine kohtule. Samuti lisandub olulisel määral koormust ka avalik-õiguslike nõuetega seoses.
- 7) Kohtutel võib tekkida raskusi § 17 lg 3 kohaldamisel. Muudatusega antakse kohtule suurem vabadus otsustada, kas sundtäitmise peatamine on põhjendatud ja vajalik või mitte. Selle üle juhtumipõhine otsustamine võib vara realiseerimise suhtes olla tegelikult otstarbekas. Ebaselge on aga, kust kohus saab vajaliku teabe otsustuse tegemiseks. Praegusel juhul on täitemenetluse register keeruliselt kasutatav ja selle väljatrüki (mida tuleks ju lisada asja toimikusse) on ebaotstarbekad ja sisuliselt hoomamatud (lihtsa täitemenetlusekohta võib saada 50-70 leheküljelise väljatrüki). Käesoleval ajal teeb kohus juhul, kuid asja juurde on vajalik võtta kirjalik tõend täitemenetluste kohta, registripidajale järelepärimise, mille tulemused edastatakse kohtule tabelina, millest saab teda, millised menetlused ja millise täituri juures pooleli on, kuid mitte seda, millised täitetoimingud (sh enampakkumine) parajasti pooleli on. Kust kohus mujalt adekvaatseid andeid saaks, on ebaselge ja seda pole esitatud ka seletuskirjas.
- 8) Seletuskirjas on sätte selgitusena muuhulgas märgitud muuhulgas ka seda, et pankrotiavalduse esitamist võidakse kasutada täitemenetluse läbi viimise takistamiseks. On ilmne, et võlgnikud ise sellisel juhul kohtule andmeid pooleliolevate täitemenetluste ja veel vähem enampakkumiste kohta ei esitaks. Teisi menetlusosalisi aga kohtul selles menetlusstaadiumis veel pole. Seletuskirja lk 59 viimases lõigus märgitakse, et kohus saaks keelu kohaldamise otsustamiseks ära kuulata ka halduri ja kohtutäituri. Tähelepanuta on aga jäetud, et keelu üle otsustamise toimub koos ajutise halduri määramisega: seega haldurit, keda ära kuulata, veel pole. Ka kohtutäiturid ei ole ilmselt huvitatud kohtus selgituste andmisest või siis pidevalt järelepärimistele vastamisest (see aga pikendab ka ajutise halduri määramisel kuluvat aega). Seega tuleks ka sätet täpsustada või peaks oluliselt parandama täitemenetluse registrist kompaktsete, kuid asjakohaste andmete saamise võimalusi kohtu jaoks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Liivi Loide
Tartu Maakohtu esimees